

Aspecten van de Thematische Filatelie

Door Pim van den Bold,

lid van de Nederlandse Academie voor Filatelie

HET PLAN (1)

Mijn oproep van enige maanden geleden om plannen te sturen, samen met hun vorige versies, heeft een bevredigend aantal reacties opgeleverd. Hartelijk dank aan allen die de moeite hebben genomen hun geesteskinders op te zenden. Mijn gedachte was (en is), dat praten aan de hand van bestaande plannen waarin veranderingen zijn aangebracht, al gauw concreter en duidelijker is, dan alleen de theorie van het plan behandelen. In veel gevallen zullen latere plannen beter zijn dan hun voorlopers. De veranderingen zijn immers vaak aangebracht nadat er langer over is nagedacht en omdat er in de loop van de tijd meer inzicht in het thema is ontstaan en er adviezen van anderen zijn gekregen. Niet altijd zijn veranderingen ook verbeteringen. Vooral als veranderingen berusten op verkeerd begrepen adviezen, of op (dat komt ook voor) domweg verkeerde adviezen.

Vandaag beginnen we de vergelijking van plannen (er zullen er meer volgen in deze rubriek) aan de hand van twee versies over (het houden van) bijen van de heer H. ten Have. Beide plannen zijn achteraan afgedrukt bij dit artikel.

Deze verzameling is ontstaan uit een eenkaderinzending 'De Imker'. De daaruit voortvloeiende verzameling van twee kaders heette: 'De Imkerijen' en deze titel werd na enige tijd veranderd in 'Zonder werk geen honing'. In het eerste plan werd uitgegaan van de imker. Dat is heel begrijpelijk. Ik heb begrepen dat de inzender zelf bijen houdt en hij heeft een thematische inzending opgezet vanuit zijn eigen hobby en/of beroep.

Het thema verdient alle waardering. Er zijn, zelfs op internationaal niveau, wel inzendingen over bijen en wat daar mee samen hangt, maar ze komen toch niet veel voor. Dat houdt in, dat degene die met een dergelijk thema begint, veel zelf moet uitdenken.

De oude titel

Laten we eerst het oude plan eens nalopen. Eerst de titel. Deze geeft aan dat het thema niet 'Bijen' is, maar 'Bijen houden'. Op zichzelf is 'Imkerijen' een duidelijke titel: er wordt heel duidelijk mee aangegeven waar de inzending over zal gaan. Mijn voorkeur zou wel zijn, om een dergelijke titel in het enkelvoud te gebruiken, dus 'De imkerij', net als 'Veehouderij'. Bij de huidige puntenaantallen voor het plan (1, 2, of 3) zou deze op zich duidelijke titel toch niet meer dan 1 punt krijgen, omdat de titel op de meest eenvoudige wijze, zonder enige creativiteit, aangeeft wat het thema is. Titels als 'Voetbal', 'Scheepvaart', 'Honden', 'Rotterdam' of 'Bach' zijn allemaal goed voor 1 punt.

Het oude plan

Het oude plan is vrij eenvoudig, maar al wel gestructureerd.

Hoofdstuk 1 gaat over de imker en paragraaf 1.1 werkt dat nader uit. Met paragraaf 1.2 zal dus wel bedoeld zijn de behuizing die door de imker wordt verstrekt, zoals kasten en korven, maar het staat er niet zo. Omdat de omschrijving van § 1.2 geen beperking bevat, valt daar ook de natuurlijke, niet door de imker verschaft, bijenbehuizing onder. En dat moet dus niet, want dat hoort niet onder een hoofdstuk 'De Imker'. In § 1.1, dat is dus het allereerste begin, komen de kleding en het gereedschap wat uit de lucht vallen. Vergelijk het maar met het thema 'Oorlog'. Dat zou je waarschijnlijk ook niet beginnen met 'Uniformen en wapens'. Je zou hoofdstuk 1 daarom kunnen noemen: 'Wat doet een imker', of 'Het werk van een imker'.

§ 1.1 zou dan kunnen heten: 'Het fabriceren van huisvesting'. In § 1.2 zou je het dan kunnen hebben over wat de imker allemaal doet, nadat een nijver bijenvolk deze huisvesting is gaan bevolken. In §1.3 kunnen dan de werkzaamheden van imkers met 'wilde' bijenvolken behandeld worden, bijvoorbeeld het weghalen op plaatsen waar ze niet gewenst zijn. Tenslotte kan dan § 1.4 gaan over kleding en gereedschap.

In hoofdstuk 2 komen de bijen aan de orde. De inzender heeft niet met de bijen willen beginnen, zijn thema was immers de imkerij. Toch was het duidelijk dat het nu tijd werd om de bijen ten tonele te voeren. Immers, zonder bijen geen imkers. Aannemend dat in § 2.1 'De koningin en haar hofstaat' de hele hiërarchische organisatie en de taakverdeling van een bijenvolk behandeld wordt, is hoofdstuk 2 in al zijn eenvoud aardig compleet voor het thema 'Imkerijen'.

Hoofdstuk 3 is duidelijk: Wat produceren bijen en wat doe je daar mee?

Hoofdstuk 4 behandelt wat er mis kan gaan. Mede omdat dit hoofdstuk niet onderverdeeld is, is het voor de toeschouwer niet helemaal duidelijk wat hier precies bedoeld wordt. Zijn de ziektes van de bijen tevens de plagen voor de imker, of zijn er ook nog andere plagen? Als het laatste het geval is (het woordje 'en' doet dat vermoeden), dan kun je dit hoofdstuk in 2 paragrafen opdelen. Het hoofdstuk kan dan gaan heten: 'Bedreigingen' of iets speelser: 'Gevaren liggen op de loer'. De eerste paragraaf kan dan gaan over de ziektes en de tweede paragraaf over de

andere zaken die mis kunnen gaan. Als leek op dit gebied, waag ik mij niet aan het suggereren van een naam voor deze paragraaf, omdat ik niet weet, wát er mis kan gaan. De titel van § 4.2 zou in ieder geval niet de woorden 'overige' of 'andere' moeten bevatten, omdat dit soort aanduidingen altijd slecht scoren bij de beoordeling.

De nieuwe titel

Van de nieuwe titel is duidelijk meer werk gemaakt. Het geeft niet meer een korte aanduiding, maar een omschrijving. Dit soort titels leveren al gauw 2 punten op. De vraag is dan natuurlijk meteen, hoe je aan de volle drie punten kunt komen. Die verdien je, met een titel, die duidelijk een 'hé, wat leuk gevoel' bij de lezer oproept.

Bij de nieuwe titel gaat het niet meer alleen om de imker, maar ook niet alleen om de bijen. Het thema heeft zich uitgebreid. Het gaat nu zowel om de bijen als om het bijen houden.

Bij het woord 'werk' in de titel kun je je afvragen: werk van wie? Want zowel de bijen als de imker moeten behoorlijk wat werk verzetten voor de honingproductie. Is dat hier ook bedoeld? Of zou de imker die deze verzameling heeft opgezet, alleen zijn eigen bezigheden bedoelen? Zou het een goed idee zijn om de coproductie van bijen en imker op de een of andere manier in de titel tot uitdrukking te laten komen?

Het nieuwe plan

Los van de inhoud, kun je al zien, dat het nieuwe plan wat uitgebreider is en wat meer structuur heeft. Het aantal hoofdstukken is weliswaar teruggebracht van vier naar drie, maar ze zijn nu verder uitgewerkt.

Bij dit wat veranderde thema is het logisch om met de bijen te beginnen. Maar in de allereerste paragraaf gaat het eigenlijk al mis. Uit het oude plan, waar de imker de centrale rol vervulde, treedt hij ook nu nog direct op de voorgrond om de vraag die in § 1.1 gesteld wordt: 'Wie houden bijen?', meteen met: "Ik" te beantwoorden. Maar in dit nieuwe plan, was het nu juist de bedoeling dat hij een stapje terug zou doen naar een later hoofdstuk. Het eerste hoofdstuk gaat nu immers over bijen. Deze § moet dus uit hoofdstuk 1 verdwijnen. Je ziet wel vaker dat bij een andere opzet van een thema, nog zaken die inherent zijn aan de vorige versie blijven hangen.

Mijn persoonlijke voorkeur zou uitgaan om de §§ 1.2 en 1.3 van plaats te laten verwisselen. Je begint dan met de verschillende bijensoorten en vervolgens komt de levenscyclus. Bij wat meer materiaal en uitwerking zou dat samen mooi een eerste hoofdstuk kunnen vormen dat ik voor het gemak maar even 'De biologische bij' noem.

Een tweede hoofdstuk kan dan worden: 'De bezige bij'. In dit hoofdstuk kan dan aan de orde komen wat bijen zoal de hele dag uitvoeren.

De eerste paragraaf in dat hoofdstuk zou de paragraaf met de mooie benaming uit het eerste plan 'De koningin en haar hofstaat' kunnen zijn. Daarin komt aan de orde wat ieders taak binnen het bijenvolkje is.

De tweede paragraaf gaat dan over die taken: 'Bijen aan het werk'. Hierin kunnen de reeds bestaande subparagrafen 'Halen van Nectar' en 'Bestuiving van bloemen en planten' worden ondergebracht.

De 'Huisvesting' wordt dan het derde hoofdstuk. Ik adviseer dringend om de huidige paragraaf 2.4 'Symbolische en heraldieke voorstelling van bijenwoningen' weg te laten. De aanwezigheid van dit soort aanhangsels komt vrijwel nooit voort uit het verhaal over het thema, maar danken hun ontstaan alleen aan het feit dat de inzender filatelistisch materiaal hierover bezit. Er is niets op tegen om dit materiaal te gebruiken, maar dat kan dan beter in een ander hoofdstuk. Een symbolische of heraldieke afbeelding van een bijenkorf, komt dan terecht in de paragraaf over korven. Het hangt af van de beschikbare thematische en filatelistische vulling van de 'Leefomgeving' of hier een afzonderlijk hoofdstuk aan wordt besteed, of dat dit onderdeel (voorlopig) als paragraaf in een ander hoofdstuk (bijv. over de taken) wordt ondergebracht.

Een heel andere mogelijkheid voor het behandelen van de huisvesting is om de natuurlijke door bijen gemaakte huisvesting onder te brengen in het hoofdstuk 'De bezige bij'. Na dit hoofdstuk kan dan een hoofdstuk komen: 'De imker aan het werk'. Indien hiervoor gekozen wordt, komen de korven en de kasten in dit hoofdstuk, evenals de paragraaf over de benodigde materialen (inclusief de speciale kleding).

Welke keuze ook gemaakt is, als we zover gevorderd zijn met het plan, hebben bijen en imker hun voorbereidende werkzaamheden voltooid en kan begonnen worden met een hoofdstuk over de opbrengst. Indien gekozen is voor een apart hoofdstuk over het werk van de imker, zijn de 'Materialen' daar al opgenomen en kunnen ze verdwijnen uit het hoofdstuk over de opbrengst.

Het ingediende plan geeft eerst een mooie aanleiding om iets algemeen te zeggen over de decimale structuur van een plan.

Er staat momenteel het volgende:

3.2 De winning van honing

3.2.2 Producten waarin honing verwerkt wordt

Het valt meteen op dat de aanduiding 3.2.1. ontbreekt. Dat mag niet in een plan.

Ik begrijp best hoe dat komt. De inzender heeft een paragraaf 3.2 in gedachten die bestaat uit twee gedeelten, namelijk:

3.2

3.2.1 De winning van honing

3.2.2 Producten waarin honing verwerkt wordt

Dan moet het ook zo in het plan worden opgenomen, met dien verstande dat § 3.2 dan nog een naam moet krijgen. Er zijn twee eisen die aan die naam gesteld moeten worden. In de eerste plaats moet die naam zo zijn dat alle

subparagrafen echt onder die naam passen. Een tweede eis is, dat een overkoepelende naam niet dezelfde mag zijn als een van de namen die er onder staan. Een hoofdstuk heet dus anders dan zijn paragrafen en een paragraaf heet anders dan een subparagraaf. Een naam voor § 3.2 zou bijvoorbeeld kunnen zijn: 'Honing voor zoetekauwen'. Ik ken deze verzameling niet, dus ik weet niet of twee afzonderlijke paragrafen, één over was en propolis en één over pollen en gelei voldoende filatelistische en thematische body kunnen krijgen. Anders is er de mogelijkheid om ze samen te nemen in een § 3.3. In de titel zou je dan een kenmerk van deze producten kunnen verwerken, zoals het element 'zoet' in § 3.2 voor honing is gesuggereerd.

Tot nu toe heb ik bij mijn bespreking van het nieuwe plan twee elementen uit de bestaande plannen nog niet genoemd, namelijk 'vijanden' en 'ziektes'. Dit zijn twee belangrijke elementen. In het eerste plan stonden ze helemaal aan het eind. Ik ben er wel gelukkig mee dat ze daar zijn verdwenen. Ze zijn te belangrijk om met een soort 'Oh ja, daar moeten we het ook nog even over hebben' aan het eind er bij te bungelen. Maar waar dan wel? De plaatsing van een hoofdstuk hangt vaak van de inhoud af.

De eerste mogelijkheid is een afzonderlijk hoofdstuk, na het eerste of eventueel tweede hoofdstuk. Je zou ze eventueel bij hoofdstuk 1 'De biologische bij' kunnen onderbrengen en de vijanden misschien ook bij de leefomgeving. Maar als de nadruk meer op het bestrijden van de ziektes en het weren of bestrijden van vijanden komt te liggen, dan valt ook te denken aan het hoofdstuk over de imkerij.

Als we de twee ingediende plannen, zoals ze elders in dit artikel staan afgedrukt, vergelijken kunnen er een paar zaken worden geconstateerd.

- Er is bij het tweede plan gekozen voor een andere ingang tot het thema. Dat gebeurt vaak, omdat men na enige tijd tot de conclusie komt, dat een andere benadering meer mogelijkheden biedt, of bepaalde problemen oplost.
- Soms zie je, dat bij het anders gaan benaderen van een thema, toch nog een stukje van de oude benadering is blijven hangen (§ 1.1).
- Er is met succes gezocht naar een wat meer creatieve titel.
- Het plan is meer gestructureerd. Dit wordt mogelijk doordat je steeds meer inzicht in je thema krijgt.

U bent het vast met me eens, dat we hier met een interessant thema dat mogelijkheden biedt, te maken hebben. Maar het is ook best lastig door de twee ingangen die het thema heeft, namelijk 'de bij' en het 'bijen houden'. Ik heb geprobeerd duidelijk te maken dat er bij een thema niet één bepaald plan hoort, maar dat er – gelukkig – verschillende mogelijkheden zijn. Anders zou de thematische filatelie een stuk saaier worden als ieder thema hetzelfde plan had.

Ik wens de heer Ten Have, die zijn sporen reeds verdiend heeft met een andere verzameling over het houden van dieren, heel veel succes bij de verdere uitbouw van zijn verzameling!

De Imkerijen	OUD	Zonder werk geen honing	NIEUW
1 De imker		1 Bijen	
1.1 Kleding en gereedschap van de imker		1.1 Wie houden bijen	
1.2 De behuizing van de bijen		1.2 Levenscyclus van bijen	
		1.3 De verschillende bijensoorten	
		1.4 Leefomgeving van bijen en hun werk	
		1.4.1 Halen van nectar	
		1.4.2 Bestuiving van bloemen en planten	
		1.5 Vijanden van de bijen	
2 De bij		2 Huisvesting van de bijen	
2.1 de koningin en haar hofstaat		2.1 Op natuurlijke wijze ontstane bijenwoningen	
2.2 de bijen en hun leefomgeving		2.2 Onveranderlijke bijenwoningen (korven)	
		2.3 Veranderlijke bijenwoningen (kasten)	
		2.4 Symbolische en heraldieke voorstelling van bijenwoningen	
3 De revenuen van de imker		3 De opbrengst van de bijen	
3.1 Wat produceren bijen?		3.1 Materialen die nodig zijn om bijenproducten te oogsten	
3.2 Wat wordt er van deze producten gemaakt?		3.2 De winning van honing	
		3.2.2 Producten waarin honing verwerkt wordt	
		3.3 De winning van was en propolis	
		3.4 De winning van pollen en gelei	
4 Ziektes van de bijen en plagen van de imkers			